Valiokunnan lausunto TaVL 35/2026 vp– U 59/2026 vp

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2019/943 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavista sähkölaskuista unionissa vähentämällä järjestelmäkustannuksia ja edistämällä sähköistämistä ja digitalisaatiota

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2019/943 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavista sähkölaskuista unionissa vähentämällä järjestelmäkustannuksia ja edistämällä sähköistämistä ja digitalisaatiota (U 59/2026 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Saana Takamäki, työ- ja elinkeinoministeriö
- yksikönpäällikkö Tiina Karppinen, Energiavirasto
- asiakaspäällikkö Laura Ihamäki, Fingrid Oyj
- johtava asiantuntija Ina Lehto, Energiateollisuus ry
- professori Kim Talus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- valtiovarainministeriö
- Suomen sähkönkäyttäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Asetusehdotuksella (COM(2026) 600 final) pyritään alentamaan kuluttajien ja yritysten energiakustannuksia tehostamalla olemassa olevien sähköverkkojen hyödyntämistä, edistämällä älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa sekä alentamalla sähkön verotusta suhteessa maakaasun

verotukseen. Ehdotuksen taustalla ovat korkeat energian hinnat sekä tarve vauhdittaa sähköistymistä.

Ehdotus tarkentaa ja täydentää sähköverkkomaksujen ja verkonhaltijoiden tulonmuodostuksen määräytymisperusteita. Tavoitteena on luoda kannustimia sähköverkkojen tehokkaampaan käyttöön esimerkiksi joustavuusratkaisujen avulla. Ehdotukseen sisältyy energiaverotusta koskevia säännöksiä, joiden mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, ettei sähkön verotus ole maakaasun verotusta korkeampaa. Ehdotus mahdollistaisi myös verkkokustannusten osittaisen kattamisen julkisella rahoituksella tietyin edellytyksin. Lisäksi ehdotus täsmentää verkkoliitäntämenettelyjä koskevia sääntöjä mahdollistamalla sähköverkkoliityntöjen priorisointiin liittyvät kansalliset toimenpiteet. Ehdotus sisältää myös säännöksiä sähköverkkojen älyindikaattoreista ja älymittareiden käyttöönotosta.

Valtioneuvoston kanta

Suomen kantoja ehdotukseen on muodostettu hallituksen EU-avaintavoitteita koskevassa selvityksessä (E 58/2023 vp), komission sähköverkkoja koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa koskevassa E-kirjeessä (E 60/2023 vp), komission kohtuuhintaisen energian toimintasuunnitelmaa koskevassa E-kirjeessä (E 17/2025 vp), komission vuoden 2025 työohjelmaa koskevassa E-kirjeessä (E 7/2025 vp), IAA-asetusehdotusta koskevassa U-kirjeessä (U 31/2026 vp) sekä energiaverodirektiivin uudistamista koskevissa kirjelmissä (U 56/2021 vp, UJ 23/2024 vp ja UJ 27/2025 vp). Näissä nyt kyseessä olevan ehdotuksen näkökulmasta olennaisia kirjauksia ovat seuraavat kannat:

Valtioneuvosto pitää sähköverkkojen kehittämistä, sähköistymisen edistämistä, puhtaan energian investointeja, digitalisaatiota ja sähköjärjestelmän joustavuutta tärkeinä tavoitteina. Samalla valtioneuvosto korostaa, että sähköverkkojen kehittämisessä tulee huomioida kustannustehokkuus, investointien pitkäjänteisyys sekä verkkojen käyttäjille aiheutuvat kustannukset.

Valtioneuvosto pitää joustavuutta ja sähköjärjestelmän tehokasta käyttöä edistäviä verkkomaksuja lähtökohtaisesti kannatettavina, mutta katsoo, että sääntelyn tulee jättää jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa kansallisten olosuhteiden huomioon ottamiseksi eikä sääntelyn tulisi muodostua tarpeettoman yksityiskohtaiseksi.

Valtioneuvosto korostaa sääntelyn laadun, oikeusvarmuuden, ennakoitavuuden, kansallisten erityispiirteiden huomioon ottamisen sekä toissijaisuusperiaatteen merkitystä. Säädösehdotusten tulisi perustua kattaviin vaikutusarviointeihin, eikä niillä tulisi aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai heikentää yritysten kilpailukykyä.

Valtioneuvosto ei pidä kannatettavana, että tukiehtojen yksityiskohtainen sääntely siirtyy pääsääntöisesti komission toimivallassa olevasta valtiontukisääntelystä sektorikohtaiseen sääntelyn piiriin.

Valtioneuvosto katsoo, että energiaverodirektiivin oikeusperustan tulisi olla SEUT 113 artikla ja ettei sähkön ja polttoaineiden verotusta tulisi kytkeä toisiinsa. Valtioneuvosto lisäksi korostaa,

että Suomen tavoitteiden kannalta energiaverodirektiiviin sisältyvien poikkeusten ja verotukien vähentämisen ohella tärkeää on nostaa kaikkien energialähteiden vähimmäisverotasoja lähemmäksi Suomen ja muiden korkean verotuksen jäsenvaltioiden verotasoja.

Edellä mainittuja valtioneuvoston kantoja täydennetään tällä U-kirjelmällä seuraavasti:

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti kannatettavana ehdotuksen tavoitteita sähkölaskujen kustannusten hillitsemiseksi, sähköverkkojen tehokkaamman käytön edistämiseksi sekä sähköistymisen ja digitalisaation tukemiseksi. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti siihen, että näitä tavoitteita pyrittäisiin saavuttamaan verkkomaksumenetelmien laajamittaisella harmonisoinnilla EU-tasolla.

Valtioneuvosto tukee tavoitetta edistää sähköistymistä sekä vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Verotuksen keinoin sähköistymistä tulisi ensisijaisesti edistää fossiilisten polttoaineiden verotuksellisella ohjauksella eikä lisäämällä veronalennuksia tai sitomalla polttoaineiden ja sähkön energiaverotusta toisiinsa.

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

Valtioneuvosto katsoo, että komissio ei ole verkkomaksuja ja energiaverotusta koskevien säännösten osalta osoittanut riittävällä tavalla, että ehdotuksen tavoitteita ei voitaisi saavuttaa jäsenvaltioiden tasolla tai että ne saavutettaisiin paremmin unionin tasolla. Jatkoneuvotteluissa tulisi arvioida tarkemmin ehdotuksen suhdetta toissijaisuusperiaatteeseen sekä pyytää tarkempia perusteluja ehdotettujen verkkomaksujen ja verkonhaltijoiden tulonmääräytymisperusteiden sekä energiaverotuksen harmonisoinnin tarpeellisuudesta ja sen hyödyistä suhteessa nykyiseen sääntelykehykseen.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan myös suhteellisuusperiaatteen toteutumista on perusteltua arvioida jatkokäsittelyssä tarkemmin koko ehdotuksen osalta.

Verkkomaksut

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseen valitut keinot ovat tarkoituksenmukaisia ja tuottaisivat selkeää eurooppalaista lisäarvoa. Valtioneuvosto katsoo, että jatkoneuvotteluissa tulisi arvioida huolellisesti, onko verkkomaksujen ja verkonhaltijoiden tulonmuodostuksen määräytymisperusteiden nykyistä yksityiskohtaisempi unionintasoinen harmonisointi tehokkain ja tarkoituksenmukaisin keino sähköjärjestelmän kustannusten hillitsemiseksi, sähköistämisen edistämiseksi ja sähköverkkojen kustannustehokkaan käytön edistämiseksi.

Valtioneuvosto katsoo, että jatkoneuvotteluissa tulisi varmistaa, että jäsenvaltioilla ja kansallisilla sääntelyviranomaisilla säilyy riittävä mahdollisuus ottaa huomioon kansalliset verkko-olosuhteet, investointitarpeet, sähköistymisen aste sekä sääntelyjärjestelmien erot.

Valtioneuvosto edellyttää, että sähkömarkkinadirektiivin mukainen kansallisten sääntelyviranomaisten riippumattomuus säilyy. Verkkomaksujen rakenteen sääntelyn sekä

verkkotoiminnan taloudellisen sääntelyn tulisi jatkossakin olla selkeästi erillään toisistaan, ja verkkoyhtiöiden tulonmuodostuksen sääntelyn sekä hinnoittelun valvonnan tulisi säilyä kansallisessa toimivallassa.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että jatkoneuvotteluissa selvennettäisiin, että 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut verkkomaksuelementit voitaisiin toteuttaa kansallisen sääntelyviranomaisen harkinnan mukaan liittymismaksuissa, verkkopalvelumaksuissa, verkonhaltijoiden tulonmuodostuksen määräytymisperusteissa tai niiden yhdistelmänä. Valtioneuvosto katsoo, että kaikkia ehdotuksessa lueteltuja verkkomaksuelementtejä ei tulisi edellyttää sovellettavaksi kaikkiin verkkomaksuihin, verkkotasoihin tai tulonmuodostuksen määräytymisperusteisiin, vaan niiden tarkoituksenmukaisuus tulisi voida arvioida kansalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan erityisesti sijaintiin perustuvien verkkomaksuelementtien käyttöönotosta ja soveltamisalasta tulisi voida päättää kansallisesti. Samalla tulisi varmistaa, että kansallisesti olisi mahdollista tarkentaa tarkoituksenmukaiset hinnoittelurakenteet. Valtioneuvosto näkee, että joustavat liittymissopimukset voivat tukea verkon käytön tehostamista ja näkee, että pysyvästi joustavien liittymissopimuksien käyttöä ei tulisi rajoittaa.

Valtioneuvosto korostaa, että sähköverkkoihin tehtävien investointien pitkäjänteisyys, ennakoitavuus ja rahoitettavuus on turvattava myös jatkossa. Investointien turvaamisessa on huomioitava sähköistymisen, toimitusvarmuuden, verkkojen uudistamisen sekä huoltovarmuuden edellyttämät investoinnit. Lisäksi tulisi varmistaa, että verkonhaltijoille jää riittävä aika mukauttaa hinnastojaan uusiin vaatimuksiin ottaen huomioon kansalliset tariffien vahvistamis- ja valvontamenettelyt sekä voimassa olevat siirtymäajat ja hinnoittelun valvontaa koskevat kansalliset säännökset.

Suomi pitää tärkeänä, että yrityksiin ja viranomaisiin kohdistuvat raportointi- ja tiedonantovelvoitteet ovat tarkoituksenmukaisia, oikeasuhtaisia ja hallinnolliselta rasitteeltaan mahdollisimman rajattuja. Suomi pitää tärkeänä, että turvataan luottamuksellisten tietojen asianmukainen suoja ja että tiedon käsittelyä koskevat velvoitteet ovat selkeitä, täsmällisiä ja oikeasuhtaisia.

Säädösvallan siirrot

Valtioneuvosto suhtautuu erittäin varauksellisesti 61 artiklan 5 a kohdassa ehdotettuun valtuuteen antaa delegoituja säädöksiä verkkomaksujen yhteisestä rakenteesta ja harmonisoiduista tariffeihin sovellettavista menetelmistä. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotettu valtuus koskee asetuksen keskeisiä osia, eikä niitä tulisi siirtää komission säädettäväksi delegoiduilla säädöksillä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että myös muut ehdotetut säädös- ja täytäntöönpanovaltuudet rajattaisiin välttämättömään.

Erityiset tariffijärjestelmät

Valtioneuvosto voi tukea erityisiä tariffijärjestelmiä ja korostaa, että jatkoneuvotteluissa tulisi säilyttää kustannusvastaavuuden periaate sekä jäsenvaltioiden mahdollisuus ottaa huomioon kansalliset olosuhteet.

Julkinen rahoitus

Valtioneuvosto arvioi, että verkkokustannukset tulisi ensisijaisesti kattaa kustannusvastaavilla verkkomaksuilla. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetus ei muodostaisi poikkeusta komission toimivallasta arvioida valtiontukien sisämarkkinoille soveltuvuutta, mikäli jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus kattaa verkkokustannuksia julkisella rahoituksella. Jatkoneuvotteluissa tulisi arvioida ehdotettujen säännösten vaikutuksia kilpailuneutraliteettiin sekä siihen, miten jäsenvaltioiden erilaiset rahoitusmahdollisuudet voivat vaikuttaa sisämarkkinoiden toimintaan.

Valtioneuvosto katsoo, että jatkoneuvotteluissa tulisi arvioida, onko säännöksiä tarpeen täydentää siten, että ne mahdollistavat riittävän joustavuuden myös energiaturvallisuuteen liittyvien verkkokustannusten kattamiseen julkisella rahoituksella.

Älykkäät sähköverkot, digitalisaatio ja älykkäät mittausjärjestelmät

Valtioneuvosto kannattaa toimia, joilla edistetään älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönoton edistämistä, sähköjärjestelmän digitalisaatiota, ja datan tehokasta hyödyntämistä. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, etteivät ne korvaa sähköistymisen edellyttämiä verkkoinvestointeja.

Verkkoliitynnät

Valtioneuvosto pitää myönteisenä ehdotuksen tavoitteita vastata verkkokapasiteetin niukkuuteen ja vähentää liityntäjonoja. Samalla tulisi varmistaa, että jäsenvaltioilla säilyy mahdollisuus säätää kansallisesti verkkokapasiteetin kohdentamisen- ja liityntöjen priorisointia koskevista periaatteista.

Verotus

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti ehdotuksen energiaverotusta koskeviin säännöksiin. Valtioneuvosto katsoo, että energiaverotuksen tasoon, rakenteeseen ja verokantojen välisiin suhteisiin liittyvät kysymykset kuuluvat ensisijaisesti energiaverodirektiivin sääntelykehykseen. Verotusta koskevien säännösten oikeusperustaa sekä suhdetta energiaverodirektiiviin tulisi arvioida jatkoneuvotteluissa tarkemmin. Valtioneuvosto katsoo, että verotusta koskevien säännösten oikeusperustana tulisi olla SEUT 113 artikla, koska kyse on ensisijaisesti välillisen verotuksen yhdenmukaistamisesta.

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti myös ehdotuksen energiaverotusta koskeviin sisältöihin. Ehdotetut säännökset ovat pääosin ristiriidassa Suomen energiaverodirektiivin uudistamiselle asettamien tavoitteiden kanssa, joita ovat muun muassa vähimmäisverotasojen nostaminen,

veropoikkeuksien vähentäminen, ympäristötavoitteiden edistäminen ja Suomen kilpailukyvyn edistäminen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotuksen taustalla on tarve vastata korkeisiin energian hintoihin, jotka heikentävät kotitalouksien ostovoimaa ja eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Komission mukaan sähkölaskuihin vaikuttavat energian hankintakustannusten lisäksi verkko- ja järjestelmäkustannukset sekä verotus. Samaan aikaan sähköistymisen eteneminen, uusiutuvan energian tuotannon lisääntyminen, sähköjärjestelmän hajautuminen ja sähkön kysynnän kasvu lisäävät investointitarpeita sähköverkkoihin. Lisäksi komissio perustelee ehdotusta geopoliittisten tapahtumien, energiaturvallisuuden sekä energian hinnan kehityksen vaikutuksilla.

Asetusehdotuksen tavoitteena on vähentää sähkönkäyttäjille aiheutuvia järjestelmäkustannuksia, tukea sähköistymistä sekä edistää sähköjärjestelmän digitalisaatiota. Komissio katsoo, että sähköjärjestelmän kustannuksia voidaan hillitä hyödyntämällä olemassa olevaa verkkoinfrastruktuuria tehokkaammin, lisäämällä joustoa sekä ottamalla käyttöön uusia digitaalisia ratkaisuja.

Asetuksella muutettaisiin sähköverkkomaksuja ja energiaverotusta koskevaa sääntelyä sekä lisättäisiin sähkömarkkina-asetukseen uusia säännöksiä älykkäistä sähköverkoista, sähköverkkodatan vaihdosta ja älykkäistä mittausjärjestelmistä. Lisäksi asetuksella täsmennettäisiin sähköverkkoliitäntöjä ja verkkokapasiteetin niukkuustilanteita koskevia menettelyjä. Komission mukaan tavoitteena on parantaa olemassa olevan verkkoinfrastruktuurin käyttöastetta, vähentää järjestelmäkustannuksia ja tukea sähköistymistä.

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

Talousvaliokunta on aiemmin arvioinut asiaa toissijaisuusasiana TS 44/2026 vp. Valiokunta esitti 8.10.2026 suurelle valiokunnalle, että suuri valiokunta ottaa ehdotuksen käsiteltäväksi SEU 5 artiklan 3 kohdassa määritellyn toissijaisuusperiaatteen kannalta. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella komissio ei ollut verkkomaksuja ja energiaverotusta koskevien säännösten osalta osoittanut riittävällä tavalla, että ehdotuksen tavoitteita ei voitaisi saavuttaa jäsenvaltioiden tasolla tai että ne saavutettaisiin paremmin unionin tasolla. Talousvaliokunta katsoi, että on epäselvää, onko ehdotettu yksityiskohtainen EU-tason sääntely kokonaisuudessaan välttämätöntä kysymyksessä olevan ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suuri valiokunta antoi asiasta mietintönsä (SuVM 2/2026 vp), ja eduskunta päätti 22.10.2026 mietinnön mukaisen perustellun lausunnon, jonka mukaan komission ehdotus on esitetyssä muodossa toissijaisuusperiaatteen vastainen. Suuri valiokunta piti mietinnössään ehdotusta ongelmallisena sekä verkkomaksuja että energiaverotusta koskevien säännösten osalta.

Talousvaliokunta viittaa tässä lausunnossaan ehdotuksen toissijaisuusarvioinnin osalta suuren valiokunnan mietintöön ja eduskunnan perusteltuun lausuntoon. Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä etenee tässä vaiheessa huolimatta toissijaisuusarvioinnista, ja talousvaliokunta keskittyy tässä lausunnossaan arvioimaan keskeisiä ehdotuksia ja neuvottelukysymyksiä muilta osin.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Verkkomaksut. Ehdotus täsmentäisi nykyisiä sähkökauppa-asetuksessa säädettyjä yleisempiä periaatteita verkkomaksujen kustannusvastaavuudesta, avoimuudesta, syrjimättömyydestä sekä sähköjärjestelmän tehokkaan käytön edistämisestä. Jo nykyinen sääntelykehys sisältää verkkomaksujen suunnittelua koskevia keskeisiä unionitason periaatteita, mutta verkkomaksujen ja verkkotoiminnan taloudellisen sääntelyn yksityiskohtainen toteutus on jätetty pääosin kansallisten sääntelyviranomaisten määriteltäväksi ottaen huomioon jäsenvaltioiden erilaiset sähköjärjestelmät, verkko-olosuhteet ja sääntelyjärjestelmät.

Ehdotus laajentaisi periaatteiden soveltamisalaa, muuttaisi ne velvoittavammiksi vaatimuksiksi ja osan niistä aiempaa yksityiskohtaisemmiksi. Esimerkiksi verkkomaksujen käyttöaikaelementtien ja kapasiteettielementtien soveltaminen voisi laajentua. Sähkökauppa-asetuksen 18 artiklan todettaisiin nimenomaisesti koskevan myös verkonhaltijoiden tulonmuodostuksen määräytymisperusteita.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa verkkomaksuja koskevien ehdotusten tavoitetta esimerkiksi kustannusvastaavuudesta, verkkojen käytön tehostamisesta ja älykkäiden sähköverkkojen edistämisestä on pidetty kannatettavina. Samalla on kuitenkin korostunut tarve varmistaa, että jäsenvaltioilla ja kansallisilla sääntelyviranomaisilla säilyy riittävä mahdollisuus ottaa huomioon kansalliset olosuhteet verkkomaksurakenteiden asettamisessa. Olennaista on säilyttää sähkömarkkinadirektiivin mukainen kansallisten sääntelyviranomaisten riippumattomuus. Talousvaliokunta korostaa, että verkkoyhtiöiden tulonmuodostuksen sääntelyn, mukaan lukien tariffirakenteesta päättämisen sekä hinnoittelun valvonnan tulee säilyä kansallisessa toimivallassa.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että osa ehdotetuista verkkomaksujen määräytymisperusteista ei sisälly nykyiseen kansalliseen sääntelyyn tai niitä sovelletaan vain rajallisesti. Esimerkiksi Suomessa ei nykyisin sovelleta sijaintiperusteisia verkkomaksuja, joilla ohjattaisiin sähkön tuotannon, kulutuksen tai joustoresurssien sijoittumista verkon kannalta tarkoituksenmukaisille alueille. Talousvaliokunta yhtyy lisäksi asiantuntijakuulemisessa esiin tuotuun arvioon siitä, että ehdotukseen ei olisi tarpeen sisällyttää pakollisena verkkomaksuihin liittyvää ehdotuksen 18(2)(h) artiklassa tarkoitettuja käyttöaikaelementtejä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella verkko mitoitetaan tehon perusteella, ja verkon tehohuiput ovat siirtyneet perinteisten kulutushuippujen ulkopuolelle, eikä niille voi nykyään asettaa staattisia aikamääreitä.

Talousvaliokunta suhtautuu erittäin kriittisesti ehdotuksen mukaiseen päätösvallan delegointiin Euroopan komissiolle. Ehdotuksen mukaan komissiolle siirrettäisiin valta antaa delegoituja säädöksiä verkkomaksujen yhteisestä rakenteesta ja unionin tasolla harmonisoiduista tariffeihin

sovellettavista menetelmistä, mukaan lukien yksityiskohtaiset edellytykset, joiden mukaisesti sääntelyviranomaiset voivat ottaa käyttöön erillisiä verkkomaksujärjestelmiä tietyille verkon käyttäjäryhmille. Myös valtioneuvosto on arvioinut, että ehdotettu valtuus koskee asetuksen keskeisiä osia, eikä niitä tulisi siirtää komission säädettäväksi delegoiduilla säädöksillä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella ehdotettu delegointi vaikuttaisi kansallisen sääntelyviranomaisen mahdollisuuksiin käyttää sähkömarkkinadirektiivissä sille annettua toimivaltaa vahvistaa tai hyväksyä verkkomaksuihin sovellettavia menetelmiä.

Verotus. Talousvaliokunta arvioi tässä lausunnossaan ehdotusta toimialansa kannalta, eikä sen vuoksi tarkastele ehdotukseen sisältyviä energiaverotusta koskevia ehdotuksia yksityiskohtaisesti. Talousvaliokunta viittaa kuitenkin sekä edellä viitatun toissijaisuusasian että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nyt tarkasteltavan ehdotuksen käsittelyn yhteydessä esitettyihin arvioihin asetusehdotuksen verotusta koskevien säännösten ongelmallisuudesta erityisesti toissijaisuusperiaatteen ja ehdotetun oikeusperustan kannalta.

Suuri valiokunta on edellä viitatussa mietinnössään katsonut, että energiaverotusta koskevissa muutoksissa, joissa ehdotetaan rajoituksia jäsenvaltion mahdollisuudelle asettaa tarkoituksenmukaiset verotasot ja tarkoituksenmukainen verotuksen rakenne, on kyse energiaverotusta koskevista keskeisistä osista ja periaatteista. Myös talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että energiaverotuksen tasoon, rakenteeseen ja verokantojen välisiin suhteisiin liittyvät kysymykset kuuluvat ensisijaisesti energiaverodirektiivin sääntelykehykseen.

Nyt tarkasteltavalla asetusehdotuksella ei sen sisällön valossa näyttäisi olevan selkeästi vain yhtä pääasiallista tarkoitusta eli energiamarkkinoiden toimivuuden parantamista, vaan olennainen osa asetusehdotuksesta koskee merkittävällä tavalla verotusta. Suuri valiokunta katsoi, että energiaverotusta koskevassa 18 c artiklassa on kyse SEUT 113 artiklassa tarkoitetusta yhdenmukaistetusta välillisestä verosta, eikä SEUT 194 (2) artiklan käyttäminen oikeusperustana olisi siten mahdollista energiaverotusta koskevien säännösten osalta. Asia on merkityksellinen erityisesti sen vuoksi, että ehdotettu, SEUT 194(2) käyttäminen oikeusperustana johtaa määräenemmistöpäätöksiin, ja siten kaventaa jäsenvaltioiden toimivaltaa ja vaikutusmahdollisuuksia neuvostossa, kun taas verotusta koskeva oikeusperusta edellyttää yksimielisyyttä neuvoston päätöksenteossa.

Verkkoon pääsy. Ehdotus täsmentäisi nykyisiä verkkoliitäntämenettelyjä koskevia sääntöjä mainitsemalla nimenomaisesti mahdollisuuden asettaa etusijalle tiettyjä aloja tai tietyn alan verkon käyttäjiä taikka ottaa huomioon vaikutukset verkon ruuhkautumiseen sekä taloudelliset, yhteiskunnalliset tai ympäristöön liittyvät näkökohdat. Ehdotuksen mukaan kansallinen sääntelyviranomainen voisi hyväksyä priorisointitoimenpiteitä tilanteessa, jossa käytettävissä olevasta verkkokapasiteetista on niukkuutta.

Ehdotuksen tavoite vastata verkkokapasiteetin niukkuuteen on ajankohtainen ja perusteltu. Talousvaliokunta korostaa, että kysymys verkkokapasiteetin kohdentamisesta ja liityntöjen priorisoinnista kapasiteetin niukkuustilanteessa on kansantalouden ja elinkeinopolitiikan kannalta merkittävä asia. Talousvaliokunta korostaa erityisesti, että jäsenvaltioiden lainsäätäjällä tulee säilyä mahdollisuus säätää kansallisesti verkkokapasiteetin kohdentamisen ja liityntöjen

priorisointia koskevista periaatteista. Asia liittyy läheisesti myös myöhemmin syysistuntokaudella 2026 annettavaan sähköverkkoliityntöjen etusijamenettelyä koskevaan hallituksen esitykseen.

Digitaaliset ja älyratkaisut. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että sähkön loppukäyttäjistä vähintään 50 prosenttia vuoden 2030 loppuun mennessä ja vähintään 75 prosenttia vuoden 2033 loppuun mennessä on varustettu älykkäillä mittausjärjestelmillä. Ehdotuksessa esitetään myös, että siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden olisi jaettava keskenään sähköjärjestelmän toimintaa koskevia tietoja tavalla, joka tukisi sähköverkon tehokasta, turvallista ja joustavaa käyttöä. Lisäksi ehdotetaan perustettavaksi vapaaehtoinen eurooppalainen sähköverkkodatan tietojenvaihtojärjestely tutkimus- ja innovaatiokäyttöä varten. Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin toimia kannatettavina mutta yhtyy myös valtioneuvoston arvioon siitä, ettei näitä toimia tule nähdä sähköistymisen edellyttämien verkkoinvestointien korvaajana.

Muita huomioita

Talousvaliokunta kiinnittää erittäin kriittistä huomiota siihen, että komissio ei ole laatinut ehdotuksesta vaikutustenarviointia valmistelun kiireellisyyden vuoksi. Valiokunta katsoo, että nyt ehdotetun kaltainen sääntely on sillä tavoin sisällöllisesti ja periaatteellisesti merkittävää sekä vaikutuksiltaan laajakantoista, ettei kiireellisyydellä voida uskottavasti perustella vaikutusarvioinnin tekemättä jättämistä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2026 vp

Helsingissä 6.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Pertti Hemmilä kok
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen